

**Управління культури та креативних індустрій
Департаменту гуманітарної політики
Вінницької обласної військової адміністрації
Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека
імені Валентина Отамановського
Вінницьке обласне відділення ВГО Українська бібліотечна асоціація**

БІБЛІОТЕКА В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ І КОНСТРУЮВАННЯ МАЙБУТНЬОГО

Матеріали ІV Науково-практичної конференції

27 вересня 2023 року

**Вінниця
2023**

Відповідальна за випуск Л. Б. Сенник,
директор ВОУНБ ім. В. Отамановського

Редакційна колегія:

Г. М. Слотюк (голова редкол.), П. І. Цимбалюк (упоряд.), Т. П. Кристофорова (упоряд.),
Л. Б. Борисенко, С. В. Лавренюк, А. В. Присяжнюк, К. А. Скомаровська, О. В. Стояльникова

Бібліотека в умовах сучасності і конструювання майбутнього : матеріали IV Наук.-практ. конф. (до Всеукраїнського дня бібліотек) 27 верес. 2023 р., м. Вінниця / Упр. культури та креат. індустрій Департаменту гуманітар. політики Вінниц. обл. військ. адмін., ВОУНБ ім. В. Отамановського, Вінниц. обл. від-ня ВГО УБА ; відп. за вип. Л. Б. Сенник ; редкол.: Г. М. Слотюк (голова) [та ін.], упоряд.: П. І. Цимбалюк, Т. П. Кристофорова. – Вінниця, 2023. – 167 с.

У збірнику вміщено матеріали IV Науково-практичної конференції «Бібліотека в умовах сучасності і конструювання майбутнього», яка відбулася 27 вересня 2023 р. в онлайн-форматі на платформі для відеоконференцій ZOOM та приурочена до Всеукраїнського дня бібліотек.

Видання містить доповіді та повідомлення провідних фахівців Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Національної історичної бібліотеки України, бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв, Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського, обласних бібліотек (Вінниця, Полтава, Херсон), Львівської обласної бібліотеки для дітей, Публічної бібліотеки імені Лесі Українки для дорослих м. Києва, бібліотеки імені Павла Усенка для дітей ЦБС Дніпровського району м. Києва, бібліотек територіальних громад і закладів вищої освіти Вінниччини та ін. На конференції було висвітлено актуальні питання сучасної діяльності бібліотек в умовах воєнного стану та перспектив їхнього подальшого розвитку.

У збірнику збережено стилістику представлених статей. Автори відповідають за зміст опублікованих матеріалів, повноту висвітлення досліджуваних питань, системність викладу, достовірність наведених фактів, посилань на джерела, написання власних імен, географічних назв, дат тощо.

The collection includes materials from the IV Scientific and Practical Conference «Library in the Modern Context and Building the Future», which took place on September 27, 2023, in an online format on the ZOOM video conferencing platform and was dedicated to the All-Ukrainian day of libraries.

The publication contains reports and messages from leading experts the National Library of Ukraine named after Yaroslav the Wise, the Vernadsky National Library of Ukraine, the National Historical Library of Ukraine, the library of the Kyiv National University of Culture and Arts, the State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine named after V.O. Sukhomlynsky, regional libraries (Vinnytsia, Poltava, Kherson), the Lviv Regional Children's Library, the Public Library named after Lesya Ukrainka for adults in Kyiv, the Library for children named after P.Usenko of the Dnipro District Central Library System in Kyiv, libraries of territorial communities and higher education institutions in Vinnytsia and others. The conference addressed current issues of modern library activities in conditions of a state of war and the prospects for their further development.

The collection preserves the stylistics of the presented articles. The authors are responsible for the content of the published materials, the completeness of coverage of the researched topics, the systematic presentation, the accuracy of the cited facts, references to sources, the writing of proper names, geographical names, dates, etc.

ЗМІСТ

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	5
<i>Пасека Г. А.</i>	5
<i>Побережна Т. І.</i>	6
<i>Лугова Л. А.</i>	7
<i>Сеник Л. Б.</i>	7
БІБЛІОТЕКА: ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	9
<i>Сеник Л. Б.</i> Бібліотеки області в реаліях війни: сталість чи рестарт?	9
<i>Здановська В. П.</i> Бібліотеки як мішень в російсько-українській війні	14
<i>Білоус В. С.</i> Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: з повагою до минулого та вірою у майбутнє	17
<i>Кристофорова Т. П.</i> Пріоритети діяльності бібліотек Вінниччини під час війни	21
<i>Зіньковська О. О.</i> Національно-патріотичне виховання як складова бібліотечного обслуговування (з досвіду роботи відділу документів із гуманітарних, технічних та природничих наук ВОУНБ ім. В. Отамановського)	25
<i>Квітко Т. В.</i> Сучасні тенденції довідково-бібліографічної та інформаційної роботи в Публічній бібліотеці імені Лесі Українки для дорослих м. Києва	29
<i>Захарчук О. М.</i> Робота бібліотек Жмеринської міської територіальної громади в умовах воєнного стану	33
<i>Тарановська Т. В., Петравчук З. М., Сопотницька А. М.</i> Публічні бібліотеки: адаптація до нових реалій в умовах воєнного стану	36
<i>Введенська О. Ю.</i> Інклюзія в бібліотечному просторі (з досвіду роботи ВОУНБ ім. В. Отамановського)	39
БІБЛІОТЕКА – БРЕНД ПРОСУВАННЯ ЧИТАННЯ В ГРОМАДІ	43
<i>Коляструк О. А.</i> Культурна пам'ять українців і бібліотеки: рольові моделі і функції	43
<i>Вінничук А. П.</i> Читацькі смаки крізь призму літературних ієрархій та репутацій	47
<i>Конасова О. Я.</i> Інформаційні технології як засіб підвищення мотивації до читання дітей	51
<i>Побережна Т. І.</i> Популяризація читання за допомогою засобів театрального мистецтва	54
<i>Мазур Т. М.</i> Бібліотека і промоція читання під час війни	57
<i>Матвійчук О. Є.</i> Бібліографічна продукція ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського як форма презентації ресурсів бібліотеки	61
<i>Безмоцук А. В.</i> Конкурсна діяльність – майданчик для втілення творчих здібностей користувачів бібліотек	64
<i>Юрченко О. В.</i> Промоція читання та реалізація літературних проєктів – основа створення успішного іміджу бібліотеки (з досвіду роботи КЗ «Публічна бібліотека Вороновицької селищної ради»)	66
БІБЛІОТЕКА – ТЕРИТОРІЯ ВОЛОНТЕРСТВА ТА ВЗАЄМОДІЇ З ВПО В ГРОМАДІ	69
<i>Крисько Н. М.</i> Волонтерство як вияв морально-громадянських цінностей та суспільної активності (на прикладі роботи ВОУНБ ім. В. Отамановського)	69
<i>Вігуржинська В. С.</i> Бібліотека і ВПО: разом працюємо для ЗСУ (з досвіду роботи бібліотек Тульчинщини)	71
<i>Максименко О. О.</i> Бібліотечний клуб української мови як засіб формування й утвердження української національної та громадянської ідентичності	73
<i>Зотова О. О.</i> Бібліотечно-інформаційні послуги для підтримки ВПО (з досвіду роботи відділу новітніх технологій, економічних і юридичних наук ВОУНБ ім. В. Отамановського)	76
<i>Киричок Л. О.</i> Мистецтво як важливий інструмент для підтримки та реабілітації ВПО (з досвіду роботи відділу художньої культури та мистецтв ВОУНБ ім. В. Отамановського)	78
<i>Слободян Л. М.</i> Бібліотека – осередок підтримки ВПО в громаді	82

БІБЛІОТЕКА ТА КРАЄЗНАВЧІ ПРАКТИКИ	85
<i>Волошинська Н. О., Михайлова О. В.</i> Структура і форми методичного забезпечення краєзнавчої роботи регіональних бібліотек: попередні результати дослідження	85
<i>Поперечна Л. А.</i> Актуальність регіональних бібліотекографічних досліджень у контексті формування Української бібліотечної енциклопедії	87
<i>Дідусенко Г. А.</i> Краєзнавство як перспективний напрямок бібліотечної роботи (з досвіду Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського)	91
<i>Красноштан А. О.</i> Бібліотечні практики вивчення родоводу	94
<i>Іщук Л. С.</i> Внесок бібліотек Літинщини в дослідження та популяризацію знань про рідний край	97
<i>Шуть О. В.</i> Вивчення та відображення культури й побуту як один із напрямів краєзнавчої практики публічної бібліотеки	101
<i>Швець Т. В., Закупень Н. М., Савіна А. М.</i> Краєзнавство як один із напрямків національно-патріотичного виховання студентської молоді	106
БІБЛІОТЕКА ТА ВІРТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР	109
<i>Соколова І. В.</i> Використання електронних технологій у бібліотечному середовищі: зарубіжний досвід (на прикладі країн Західних Балкан)	109
<i>Антонюк О. Ю.</i> Краєзнавчі електронні ресурси як основа регіональних інформаційних джерел у цифровому суспільстві	111
<i>Віжгічаніна Л. М., Донченко Т. В.</i> Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олеса Гончара – осередок розвитку медіаграмотності	115
<i>Семик М. В.</i> Інтерактивні навчання: як платформа «Дія. Освіта» трансформує навчання для людей старшого віку	118
<i>Кушнір Т. Я.</i> Комунікації бібліотек у реальному та віртуальному середовищі	120
<i>Кокус В. В.</i> Медичне краєзнавство в електронному середовищі Наукової бібліотеки імені Гордія Палія Вінницького національного медичного університету	123
<i>Німчук Л. М.</i> Бібліотека та віртуальний простір (з досвіду роботи Комунального закладу «Бершадська бібліотека»)	127
<i>Бугайова О. В.</i> Бібліотечні послуги хмельницьких бібліотек у віртуальному просторі	130
БІБЛІОТЕЧНИЙ ФОНД ТА ЙОГО АКТУАЛІЗАЦІЯ	133
<i>Кирилова О. І.</i> Актуалізація бібліотечного фонду: досвід Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського	133
<i>Красноштан А. О.</i> Актуалізація бібліотечних фондів: з досвіду роботи КЗ «Публічна бібліотека Погребищенської міської ради»	136
<i>Цимбалюк П. І.</i> Формування та збереження архівного фонду – важливий напрям діяльності обласної наукової бібліотеки	138
<i>Ружанська В. П.</i> Роль місцевого обов'язкового примірника документів у поповненні фонду ВОУНБ ім. В. Отамановського в умовах воєнного стану	142
<i>Огороднік Н. І.</i> Місцева преса Вінниччини: історія, сучасний стан, проблеми і значення в умовах сьогодення	145
БІБЛІОТЕКАР: СУЧАСНІ ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ	150
<i>Слотюк Г. М.</i> Інформальна освіта в системі координат професійних компетентностей бібліотекаря	150
<i>Туровська Л. О.</i> Сучасний імідж бібліотечного працівника в системі бібліотечно-інформаційного обслуговування	153
<i>Толочко С. Є.</i> Мотивація кадрового персоналу бібліотеки як стратегічний пріоритет сьогодення	155
<i>Бондарчук Я. С.</i> Бібліотечний апгрейд: ключові компетентності бібліотекаря майбутнього (з досвіду роботи Наукової бібліотеки імені Гордія Палія ВНМУ ім. М. І. Пирогова)	158
<i>Моторна Н. І.</i> Формування професійних компетентностей здобувачів освіти спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Тульчинського фахового коледжу культури	162

**Медичне краєзнавство в електронному середовищі
Наукової бібліотеки імені Гордія Палія
Вінницького національного медичного університету**

Кокус Вадим Владиславович,
головний бібліотекар
Наукової бібліотеки імені Гордія Палія
ВНМУ ім. М. І. Пирогова

У статті висвітлено роботу Наукової бібліотеки імені Гордія Палія ВНМУ ім. М. І. Пирогова в галузі історико-медичного краєзнавства. Значну увагу акцентовано на краєзнавчих електронних ресурсах бібліотеки.

Ключові слова: Наукова бібліотека імені Гордія Палія ВНМУ ім. М. І. Пирогова, медичне краєзнавство, краєзнавчі електронні ресурси бібліотеки, публікаційна діяльність бібліотеки, популяризація знань з медичного краєзнавства.

The article highlights the work of the Scientific Library named after Hordii Palii of the VNMU named after M. I. Pirogov in the field of historical and medical local lore. Considerable attention is focused on local lore electronic resources of the library.

Keywords: Scientific library named after Hordii Palii of the VNMU named after M. I. Pirogov, medical local lore, local lore electronic resources of the library, publishing activities of the library, popularization of knowledge of medical local lore.

Історія медицини є складовою загальної історії людства. Вона розглядає розвиток знань, пов'язаних із захворюваннями, методами лікування людини, збереженням і зміцненням її здоров'я, та дає можливість правильно зрозуміти сучасний стан медицини і прогнозувати перспективи її розвитку.

На відміну від загальної історії медицини, медичне краєзнавство – це новий напрям краєзнавчої науки, що вивчає історію та сучасний стан розвитку охорони здоров'я, медицини та фармації окремого регіону [4].

Об'єктом медико-краєзнавчих досліджень є певний регіон, а предметом – стан здоров'я населення, історія розвитку та сучасний стан установ охорони здоров'я, навчальних закладів, медичних та фармацевтичних наукових установ і організацій, внесок окремих персоналій у розвиток медичної науки, фармації тощо. На підставі цих досліджень формується цілісне уявлення про процес розвитку усіх складових охорони здоров'я в регіоні. Медичне краєзнавство тісно переплітається з історичним краєзнавством, позаяк неможливо розглядати розвиток охорони здоров'я, виключаючи історичну складову. На стику цих двох напрямів краєзнавчої науки формується нова галузь – історико-медичне краєзнавство [1].

Історико-медичні дослідження окремих територій розпочалися багато років тому, коли поняття «медичне краєзнавство» не було визначено і введено до наукового обігу. На Поділлі першим дослідником вітчизняного краєзнавства в цій галузі став В. Д. Отамановський. Працюючи в архівах упродовж 1920-х років у пошуках матеріалів про історію Вінниччини, В. Д. Отамановський знаходив джерела з історії медицини та аптечної справи регіону. З того часу історико-медичне краєзнавство ввійшло до кола наукових інтересів дослідника. Переглянувши сотні актових книг з величезною кількістю фактів, учений написав свою першу наукову розвідку «До історії медицини та аптечної справи у Вінниці й Вінницькому повіті другої половини XVIII ст.» (1930). Це видання можна вважати унікальним дослідженням історії медицини та фармації Вінниччини. У планах роботи Кабінету виучування Поділля, створеного за ініціативи В. Д. Отамановського, центральне місце займало комплексне та всебічне дослідження краю, яке неможливо без вивчення минулого та сучасного стану медицини. Професор

В. Д. Отамановський і надалі активно досліджував медичне краєзнавство Поділля та Слобожанщини [3]. При написанні наукових праць з історії медицини Вінниці та Вінницького повіту вчений використовував архівні документи, які були втрачені назавжди під час Другої світової війни. У післявоєнні роки побачили світ його праці: «Медицинское прошлое южного Правобережья Украины XVIII века: материалы по истории русской медицины» (1952), «Отечественные лекари-новаторы второй половины XVIII века, создавшие более прогрессивное направление в лечении чумы, и роль их как зачинателей рациональной терапии» (1958), «Перші аптеки на Україні» (1960), «Розвиток аптечної справи на Україні із середини XVII до початку XIX ст.» (1963), «Борьба медицины с религией в Древней Руси» (1965).

На сучасному етапі фахівці Наукової бібліотеки ВНМУ здійснюють збір матеріалів з історико-медичного краєзнавства Вінниччини, дослідження краєзнавчого фонду, беруть участь у наукових заходах, підготовці енциклопедичної та довідкової літератури, створюють краєзнавчі електронні ресурси.

Основними краєзнавчими електронними ресурсами бібліотек є краєзнавчі електронні каталоги та краєзнавчі бази даних. В електронному каталозі передбачена можливість пошуку матеріалів за автором (колективним чи індивідуальним, з ініціалами або без них), укладачем, редактором, заголовком, роком та місцем видання, видавництвом, ключовими словами та предметними рубриками, за класифікаційними індексами (УДК), серією, місцем зберігання. На основі заповнення полів ключових слів, предметних рубрик, географічних назв автоматично створюються допоміжні покажчики: іменний, предметний, географічний.

База даних «Краєзнавство» Наукової бібліотеки ВНМУ почала формуватися у 2013 р. на основі єдиної з електронним каталогом програми «ІРБІС 64», яка виконує всі функції з формування, поповнення й корегування записів. Вводяться бібліографічні записи як із сучасних періодичних та продовжуваних видань і збірників, так і з часописів минулих років (ретроспективне введення). Співробітники опрацьовують не лише документи, наявні у фонді бібліотеки ВНМУ, а й періодичні видання з інших бібліотек України. Вводять бібліографічні записи публікацій про науковців, співробітників та студентів ВНМУ, історію університету, медичних установ та організацій Вінниччини, життя та діяльність медичних працівників краю тощо. База даних забезпечена пошуковою системою, призначеною для задоволення інформаційних та бібліографічних потреб користувачів галузевого профілю та всіх зацікавлених осіб (викладачів, співробітників, аспірантів, студентів). Пошук інформації в БД «Краєзнавство» може здійснюватися за будь-яким елементом бібліографічного опису документа та їх поєднанням, а також за допомогою словника індивідуальних та колективних авторів, джерел публікації, назв, місць зберігання, року та місця видання, географічних та предметних рубрик, ключових слів, які суттєво розширюють можливості тематичного пошуку. На сьогодні в БД «Краєзнавство» введено понад 6200 бібліографічних записів, зокрема, з газет «Молодий медик» (ВНМУ) – понад 2300, «Вінниччина» – 450 та ін. Широко представлені аналітичні записи з обласних газет «Більшовицька правда», «Вінницька правда», «Молодий більшовик» та ін., що є чи не єдиним джерелом інформації про Вінницький державний медичний інститут довоєнного періоду та перших післявоєнних років.

З 2021 р. сектор краєзнавчих видань бібліотеки розпочав роботу з приєднання до бібліографічних записів повних текстів документів та формування власних повнотекстових електронних колекцій. Повнотекстові матеріали з університетської газети «Молодий медик» доступні на сайті бібліотеки ВНМУ всім користувачам, з електронними варіантами інших видань можна ознайомитись у локальній мережі Наукової бібліотеки ВНМУ.

У наш час фактографічна інформація про знаменні дати є актуальною для користувачів і необхідна бібліотекарям для виконання інформаційної, довідкової та методичної роботи. Фактографічні довідки служать основою для організації виставок, підготовки заходів, а також для надання інформаційної допомоги користувачам. З 2019 р. Наукова бібліотека ВНМУ формує фактографічну інформацію про події, персоналії та об'єкти в БД «Знаменні і пам'ятні дати». Пошук у цій базі можна здійснювати за ювілейними датами персоналій, лікувальних установ і визначних подій у медичному житті Вінниччини [5].

Основне завдання бази «Знаменні і пам'ятні дати» – підготовка щорічних календарів «Вінниччина медична» та «ВНМУ ім. М. І. Пирогова: ювілеї, події, дати». Використання цієї бази даних дозволяє значно скоротити час для підготовки видань. Об'єктами створення записів виступають: персоналії, об'єкти (медичні заклади, кафедри ВНМУ), різні події (ювілейні дати створення кафедр, лікувальних закладів, медичних установ та організацій), заходи (виставки, конференції). Кожен з об'єктів описується у відповідних полях згідно з розробленим робочим аркушем. Введені дати супроводжуються короткими відомостями біографічного та історичного характеру. В кожному записі є посилання на джерела інформації – як друковані, так і електронні. База автоматично видає інформацію про ювілярів, визначні події та об'єкти з інтервалом у п'ять років і містить матеріали про викладачів ВНМУ, видатних медиків краю, професорів, докторів наук, видатних діячів медицини – уродженців Вінниччини, заслужених лікарів, визначні події, навчальні медичні заклади й установи охорони здоров'я краю, кафедри ВНМУ. Для наповнення бази використовуються матеріали архіву ВНМУ, періодичної преси, наукових збірників, мережі «Інтернет», енциклопедичних та довідкових видань. Використання при створенні бази документальних джерел надає виданням інформаційної цінності, науковості та достовірності.

Фахівці бібліотеки розробили інструкцію для роботи з цією базою, визначені основні вимоги до заповнення полів. У поле «Тематика» вноситься інформація про тему запису (бібліотечні працівники, визначні події ВНМУ, випускники, завідувачі кафедр, заслужені лікарі, пам'ятники, меморіальні дошки, історія кафедр, факультетів, медицини Вінниччини, уродженці краю, письменники тощо). До записів можна додавати посилання на файли (поле «Зовнішній об'єкт») у вигляді фотографії, обкладинки книг, сканкопій архівних матеріалів та ін. Поле «Пов'язані документи» за потреби пов'язує записи між собою в поточній базі та може містити посилання на інші БД бібліотеки. Поле «Анотація» заповнюється короткою біографічною інформацією про персоналію, стислими історичними фактами про об'єкт чи подію. У поле «Бібліографія» вводиться список літературних джерел про особу, подію чи об'єкт. Якщо документ наявний у фонді Наукової бібліотеки ВНМУ, то за допомогою гіперпосилання можна перейти в БД «Краєзнавство» чи «Книги». У БД «Краєзнавство» частина записів містить повні тексти документів, що значно полегшує роботу. У поля 702 «Особи, які мають відношення» та 711 «Коллективи, які мають відношення» відповідно вводяться прізвища осіб або назви колективів, які мають відношення до певного об'єкта чи події (наприклад, професор В. О. Паньова має відношення до заснування офтальмологічного товариства). На сьогодні фактографічна БД «Знаменні і пам'ятні дати» містить понад 750 записів, з них понад 600 – присвячені персоналіям.

У 2020 році було створено БД «Викладачі і випускники Вінницького медичного», яка наповнюється інформацією про викладачів, випускників та співробітників університету. Для наповнення бази використовуються випускні альбоми ВНМУ, документи архіву ВНМУ та Державного архіву Вінницької області, матеріали періодичної преси, наукові збірники, довідкові видання. Вводяться короткі біографічні відомості (дата та місце народження, рік випуску, місце роботи, посада, наукове звання, відзнаки та нагороди), список найголовніших праць, відскановане фото (портрет). В поле «Бібліографія» вводяться джерела, в яких висвітлено віхи життя та діяльності персоналії. За посиланням можна перейти в базу «Краєзнавство» чи «Книги», де, за наявності прикріплених повнотекстових документів, ознайомитись з їх змістом. В анотації подається інформація про події, які не увійшли в інші поля. Зокрема, тема кандидатської чи докторської дисертації, інші місця роботи, наукові здобутки, громадські посади, звання та нагороди. У полі «Персоналія – ім'я особи» є можливість вказати родинні зв'язки викладачів чи випускників ВНМУ. На сьогодні оцифровано альбоми випускників лікувального факультету за 1937–1971 рр. Особливістю цієї бази даних є те, що вона наповнюється інформацією не лише про видатних науковців та діячів медицини, докторів наук, професорів, а про всіх викладачів, випускників та співробітників університету. При виявленні нової інформації щодо конкретної особи до бази будуть вноситися доповнення та уточнення [5]. Користувачі, які володіють інформацією про певну персоналію, можуть поділитися нею з Науковою бібліо-

текою для подальшого опрацювання. На сьогодні до БД введено понад 5 тисяч записів, які представлені лише прізвищем, ініціалами, роком випуску та фотографією персоналії, до понад 700 записів уже додано біографічні відомості. База представлена на сайті бібліотеки й доступна широкому загалу.

Напрацювання фахівців бібліотеки у представлених БД стають у нагоді при підготовці видань, написанні статей, доповідей, створенні електронних виставок, подкастів, лонгвідів, які є важливими ресурсами, що висвітлюють біографічні портрети викладачів ВНМУ, кожен з яких здобув щире повагу серед студентів, лікарів і громадян міста та посів почесне місце в безперервній когорті науково-педагогічних фахівців університету.

Матеріали представлених баз даних використовуються при підготовці серії видань «Вчені нашого університету»: «Батькам і Вчителям завдячую» до ювілею професора М. В. Йолтухівського (2023), «На цьому стою і не можу інакше» до ювілею професора В. В. Кіщука (2023), «Поспішайте робити добро!» (2022) до ювілею професора І. В. Сергєти; «Професор Володимир Ізяславович Півторак: біографія, наукова та викладацька діяльність» (2022), «Серцем, розумом, душею» (2020) до ювілею професора І. І. Незгоди, «Мистецтво бути лікарем» (2019) до ювілею професора Л. В. Пипи; а також серії «Історія ВНМУ ім. М. І. Пирогова»: «стежина, карбована долею» (2023) до 100-річчя від дня народження професора В. Д. Білика, «Народжений служити людям» (2022) до 100-річчя професора К. П. Дерепи, «Савостьянов Олександр Олександрович» (2020) до 150-річчя від дня народження професора та першого завідувача кафедри біології Вінницького медичного інституту, визначного науковця, ботаніка, краєзнавця та громадського діяча.

На сторінках наукового журналу «Вісник Вінницького національного медичного університету» широко висвітлюється діяльність науковців, які стояли біля витоків Вінницького медичного інституту та його кафедр: «Кафедра шкірних та венеричних хвороб Вінницького державного медичного інституту: перші кроки діяльності» (2023), «Василь Данилович Білик – ректор, почесний громадянин міста Вінниця» (2023), «Народжений служити людям» (2023), «Софроній Терентійович Новицький – завідувач кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії Вінницького державного медичного інституту (1937–1941)» (2022), «І. А. Данилевський – перший завідувач кафедри очних хвороб Вінницького державного медичного інституту» (2021), «О. Ю. Новицький – асистент кафедри біології Вінницького медичного інституту», «Аркадій Іванович Годлевський: до 75-річчя від дня народження хірурга, доктора медичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України» (2019), «Професор Іван Митрофанович Грабченко» (2019).

Власними напрацюваннями працівники бібліотеки діляться на всеукраїнських і регіональних краєзнавчих конференціях, де висвітлюють наукові здобутки науково-педагогічних працівників університету. Зокрема, «Юлій Семенович Гросман – організатор і перший завідувач кафедри фармакології Вінницького медичного інституту (1937–1941)» (2022), «Лікар Трикуленко: дитина супроти війни, або бути почувим» (2022), «Олексій Юліанович Новицький – дослідник малакофауни Поділля» (2021), «Борис Павлович Бруханський – видатний педіатр першої половини ХХ ст.» (2021), «Б. Є. Балковський – відомий український флорист, біолог» (2019), «Борис Соломонович Шкляр (1896–1961): особистість і науковець, крізь призму терапії» (2019). Значущий акцент у цьому напрямі приділяється першим рокам становлення закладу та керівникам кафедр. Краєзнавчий характер мають публікації, які висвітлюють «Геологічні дослідження науково-краєзнавчих осередків Східної Волині в 20-х роках ХХ ст.» (2019) та «Природничо-географічні дослідження науковців Кам'янецьчини в 20-х роках ХХ ст.» (2019).

До ювілейних дат науковців працівники бібліотеки також готують електронні виставки «Георгій Опанасович Педаченко» (2023), «Мілімовка Михайло Юхимович» (2023), «Почесний професор ВНМУ Яків Порфірович Сольський (1923–2009)» «Корифей вінницької терапевтичної школи» (до 125-річчя від дня народження професора Б. С. Шкляра); «І. А. Данилевський – перший завідувач кафедри очних хвороб Вінницького медичного інституту», «Світло душі М. П. Рудюка», «Лікар Микола Стаховський (1879–07.12.1948): український громадсько-політичний діяч, дипломат, просвітник», «І лікар, і міський голова»; подкасти «Топузе Со-

ломон Ісаєвич» (до 140-річчя від дня народження анатома, першого завідувача кафедри акушерства та гінекології Вінницького медичного інституту); «Марія Веркентін – Лікар. Вчений. Громадянин» (до 120-річчя від дня народження Марії Веркентін, першої жінки-радіологині відродженої Польщі, яка народилася в с. Корделівка на Вінниччині); лонгріди «Смолянська Олександра Пилипівна» (до 120-річчя від дня народження єдиної за історію існування ВНМУ директорки Вінницького вечірнього виробничого медичного інституту (1933) та стаціонарного Вінницького державного медичного інституту (1934–1937)).

На основі створених записів БД «Знаменні і пам'ятні дати» бібліотека формує та видає календарі «Вінниччина медична» та «ВНМУ ім. М. І. Пирогова: ювілеї, події, дати» у друкованому та електронному форматі. Матеріали цієї бази використовуються співробітниками бібліотеки при підготовці статей та тез конференцій, створенні віртуальних виставок тощо. База є внутрішньою і доступна лише в локальній мережі Наукової бібліотеки ВНМУ.

Непересічною подією для бібліотеки став вихід монографій «Вінниця – місто послідовників М. І. Пирогова» (2020) та Книги пам'яті Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова «Війна пройшлась по їхніх долях. Ч. 1. З інституту – на фронт: професорсько-викладацький склад, випускники, студенти та співробітники – учасники Другої світової війни» (2021).

Краєзнавчі інформаційні продукти бібліотеки відображаються у «Репозиторії Вінницького національного медичного університету» та на сайті бібліотеки ВНМУ в рубриках «Інформаційні ресурси бібліотеки – Бібліографічні покажчики», «Календар знаменних і пам'ятних дат», «Бібліотечному фахівцю – Публікації працівників бібліотеки» [2].

Краєзнавчі електронні бази даних є важливою складовою інформаційних ресурсів бібліотеки, що постійно наповнюються та збагачуються. Впровадження комп'ютерних технологій сприяло зростанню ефективності краєзнавчої роботи бібліотеки та зробило доступнішими для користувачів результати її діяльності – краєзнавчі інформаційні продукти.

Література

1. Демочко Г. Історичне і медичне краєзнавство: проблеми ідентифікації та співвідношення. *Краєзнавство* : наук. журн. 2014. № 1. С. 93–99.
2. Наукова бібліотека Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова [Електронний ресурс] : [вебсайт]. URL: <http://library.vnmu.edu.ua/> (дата звернення: 02.08.2023).
3. Отамановський В. Д. Вінниця в XIV–XVII століттях : іст. дослідж. Вінниця : Континент-прим, 1993. С. 14.
4. Робак І., Демочко Г. Медичне краєзнавство: витоки, місце, перспективи. *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Історичні регіони України: минуле та сучасність»* (м. Харків, 28–29 листопада 2013 р.). Харків, 2013. С. 17–19.
5. Шаповалова В. Ю. Службові бази даних на службі бібліотечному фахівцю. *Університетська бібліотека : історичний досвід та вектор розвитку* : матеріали наук.-практ. інтернет-конф. : 24 верес. 2021 р. Харків, 2021. С. 82–87.

УДК 027.52(477.44):004

Бібліотека та віртуальний простір

(з досвіду роботи Комунального закладу «Бершадська бібліотека»)

*Німчук Людмила Михайлівна,
директор КЗ «Бершадська бібліотека»*

У статті розкривається діяльність бібліотек Бершадської територіальної громади у віртуальному просторі. Зокрема увага зосереджена на просуванні читання, популяризації краєзнавства, інших бібліотечних ресурсів через сайт та соціальні мережі.

Ключові слова: бібліотека, віртуальний простір, сайт, соціальні мережі, читання, проєкти, краєзнавство.